

Ocuparea nesalarială ca eșec pe piața muncii

Simona Ilie¹

*Institutul de Cercetare a Calității Vieții
Academia Română*

Sursa: Revista Inovația Socială nr. 1/2017

URL stabil: <http://www.inovatiасociala.ro/ro/ocuparea-nesalariala-ca-esec-pe-piata-muncii/>

Publicată de: Institutul de Cercetare a Calității Vieții

Revista Inovația Socială este o revistă online creată în cadrul proiectului „Inovația Socială - Factor al dezvoltării socio-economice”, proiect coordonat de Prof.dr. Cătălin Zamfir în cadrul Institutului de Cercetare a Calității Vieții. Această revistă utilizează politica liberului acces la conținut, pornind de la principiul conform căruia cercetarea deschisă publicului sporește schimbul global de cunoaștere. Inovația socială este o revistă electronică pe care cititorii o pot urmări pe măsură ce este scrisă și pe care o pot scrie ei înșiși. Revista va avea o apariție bianuală, dar fără a avea o dată de apariție, ci un interval în care este scrisă. Astfel, în lunile ianuarie-iunie va fi scris primul număr, iar în lunile iulie-decembrie va fi scris cel de-al doilea număr. În perioada respectivă, pe platforma online vor fi publicate în timp real contribuțiile și dialogurile generate între cititori și contribuitori.

Prin accesarea articolelor din arhiva Revistei Inovația Socială indicați acceptarea termenilor și condițiilor de utilizare care sunt disponibile la adresa <http://www.inovatiасociala.ro/care> indică, în parte, faptul că puteți utiliza copiile articolelor doar pentru utilizare personală, necomercială. Vă rugăm să contactați redacția pentru alte tipuri de utilizare la adresa contact@inovatiасociala.ro.

Orice copie a materialelor din Revista Inovația Socială trebuie să conțină aceeași notă de drepturi legale, așa cum apar acestea pe ecran sau tipărite.

¹sf_ilie@yahoo.co.uk

Ocuparea nesalarială ca eșec pe piața muncii

Simona Ilie

Rezumat:

Munca pe cont propriu pareo opțiune viabilă și promițătoare, pentru individ și societate. Acest text face referire la implicațiile mai puțin așteptate ale muncii pe cont propriu.

Cuvinte cheie: Muncă pe cont propriu, piața muncii, grupuri vulnerabile

Abstract:

Self-employment may seem a viable and promising option, for both individuals and society. This text refers to less expected meanings of self-employment.

Keywords: Self-employment, labour market, vulnerable groups

Statistic, ocuparea nesalarială (OnS) se referă la situația celor care, într-o perioadă dată, au desfășurat activități pentru profit sau câștig familial, în bani sau în natură. Formele OnS sunt diverse incluzând patroni, lucrători pe cont propriu, membrii ai cooperativelor de producție, lucrători familiali neremunerați și chiar pe cei care produc pentru propriul consum, dacă acesta reprezintă o parte importantă a consumului total al gospodăriei (ILO, 1982). Dată fiind prezența restrânsă a ultimelor trei categorii ocupaționale în ansamblul ocupării totale acestea nu fac, de regulă, obiectul unei atenții statistice speciale. În acest studiu indicatorul OnS se referă la primele două forme.

Opțiunea pentru OnS, munca pe cont propriu, pare firească într-o economie care a optat pentru organizarea pe principii de piață; este expresia libertății individuale, o soluție flexibilă pentru nișele economiei locale, materializează inițiativa și creativitatea, permite suplimentarea veniturilor individuale și echilibrul între viața profesională și personală. În anumite contexte creșterea șomajului sau cea economică poate fi însoțită de creșterea ratei OnS (Blanchflower, 2000; Thurik & all, 2008; Halicioglu & Yolac, 2015). Cu toate acestea, OnS este mai puțin răspândită decât ne-am putea aștepta (Tabel 1).

Tabel 1 Nivelul ocupării și specificul OnS, pe grupe de vârstă, 2014

	Rate de ocupare				OnS, % din total populație ocupată				OnS fără angajați % din total OnS			
	15-74	15-24	25-64	65-74	15-74	15-24	25-64	65-74	15-74	15-24	25-64	65-74
UE 28	57.5	32.4	71.4	8.8	15	4.2	15.3	46.5	71.8	88.8	71.1	77.2
România	56.3	22.5	68.8	20.2	20.5	10.8	18.9	68.5	94.4	99.5	93.4	99.6

Sursa: Eurostat, *lfsa_ergaed* și *prelucrări după lfsa_esgais, lfsa_egaed*

Perspectiva socio-economică identifică o paletă largă de vulnerabilități asociate OnS, chiar în formele moderne ale externalizării/sub-contractării unor activități (Böheim & Mühlberger, 2009). Între

acestea se numără faptul că este frecvent tranzitorie în traiectoria ocupațională a individului, poate afecta negativ veniturile sau oportunitățile ocupării salariale ulterior încetării OnS (Bruce&Schuetze, 2004; Hyytinen & Rouvinen, 2008; Andersson, 2011), având, în general, consecințe negative asupra veniturilor după încetarea OnS (Meager, 2007). OnS este mai probabilă la niveluri extremele educației (Blanchflower, 2000), la bărbați, la vârste avansate (Blanchflower, 2000; Meager, 2007), dacă există pe linie paternă experiență OnS (Grilo & Thurik, 2005; Meager, 2007). Succesul OnS este condiționat de apelul la competențe profesionale, strategice, de dezvoltare, financiare (Meager, 2007; EU/OECD, 2015) pentru ajustarea continuă a producției/ofertei la dezvoltarea tehnologică și la mediul economic în care funcționează. Aceste condiții nu există *a priori* pe scară largă. Analiza de față identifică relația OnS cu câteva fenomene negative în spațiul european și totodată cu riscul de a masca șomajul sau sub-ocuparea.

Tabel 2 Populație în risc de sărăcie, 16 ani și peste, %

		UE_28	România	Niveluri minime	Niveluri maxime
2014	Total	16.4	22.8	R. Cehă (8.7)	România
	OnS	22.8	57.2	R. Cehă (7.1)	România; nivel imediat anterior Portugalia (~30)

Sursa: Eurostat, *ilc_li04*

România are o rată a OnS între cele mai mari din spațiul UE28, rate mici ale șomajului (6.8% față de 10.2% UE28, Eurostat / tsdec450), darși o categorie numeroasă de lucrători familiari neremunerați (LFN). Aceștia din urmău reprezentat, în ultimii 3 ani, aprox. 10% din populația ocupată, în scădere după 2010, față de 1.2% media UE28 (Eurostat/ lfst_r_lfe2estat). OnS în România este în cvasi-totalitate fără angajați, mai degrabă specifică ruralului (33.4%, în ultimii 3 ani, la care se adaugă LFN - cca. 20%; Tempo INSSE, 1996-2016), mai larg prezentă în regiunile sărace (NE- 53.6%; SV- 48.6% vs. București-Ilfov – 6.6%; Eurostat/ lfst_r_lfe2estat). De aici și latențele sale negative.

Relativa egalitate a ocupării totale între România și spațiul UE28 pe grupa de vârstă 15-74 ani se obține prin contrabalansarea sub-ocupării tinerilor cu supra-ocuparea pe grupa vârstnică, non-standard, de activitate (65-74 ani). Pe ambele grupe România depășește însă cu mult nivelul european al OnS (Tabel 1). Altfel spus, și intrarea și ieșirea de pe piața românească a muncii tind să se facă mai târziu și mai accentuat decât în spațiul european în forme OnS negenerative de muncă salarială.

Și în conjuncție cu dimensiunea sărăciei, România apare într-o poziție singulară, prin aceea că riscul de sărăcie pentru populația ocupată în forme nesalariale îl depășește pe cel european pentru șomeri (57.2% față de 47.4%; Tabel 2). Faptul că în nicio altă țară OnS, în sens larg, nu este atât de sever expusă riscului de sărăcie indică o natură diferită a motivațiilor care conduc la acest statut și/ sau existența unor politici naționale, economice sau sociale, care au eficientizat efortul antreprenorial individual în aceste țări, de unde și prevalența mai ridicată a OnS cu angajați.

Tabel 3 Nivelul coeficienților de corelație, UE28, 2014

	Rata OnS	
	15-24 ani	25-74 ani
Rata de ocupare 15-25 ani	-.526**	-.369
Rata de ocupare 25-74 ani	-.484*	-.635**
Sub-ocuparea part time, 15-24 ani	.633**	.598**
Sub-ocuparea part time, 25-74 ani	.554**	.533**
Sub-ocupare temporară, 15-74 ani	.457*	.429*
Tineri NEET 15-24 ani	.584**	.545**
Cuprindere în educația de lungă durată, 25-64 ani	-.420*	-.353

Rata riscului de sărăcie 16+ ani (venit disponibil sub 60% din cel median din societate)	.434*	.282
--	-------	------

Notă: corelație semnificativă statistic la nivel de încredere de 95% (*), respectiv 99% (**).

Sursa: Eurostat, prelucrări după *lfst_r_lfe2estat*, *lfsa_ergaed*, *lfsa_etpgan*, *lfsa_etgar*, *lfsa_eppga*, *lfsa_epgar*, *tsdsc440*, *edat_lfse_20*, *ilc_li04*

În spațiul european relația directă (corelație pozitivă) dintre OnS și sărăcie nu este validată statistic decât pentru grupa 15-24 ani, acolo unde ponderea OnS fără angajați în totalul său crește spre un nivel apropiat României (Tabel 3). Se validează însă relația directă cu fenomene negative precum sub-ocuparea (ocupare part-time sau temporară pentru motivul de a nu fi găsit un angajament de muncă cu timp integral/ nedeterminat) și cu fenomenul NEET (tineri care nu sunt nici în sistemul de educație nici pe piața muncii), fenomene pozitiv corelate cu riscul de sărăcie (+0.55, respectiv +0.65). Negativă este relația OnS cu rata de cuprindere în educația de lungă durată, dar și cu nivelul general de ocupare. În cazul tinerilor, OnS pare să fie și răspuns la nivelul scăzut de trai în societate (rata OnS fiind invers corelată cu ocuparea la vârste mature și pozitiv corelată cu riscul de sărăcie).

Putem concluziona că, în contextul anului 2014:

1. rate ridicate de ocupare nu au fost susținute prin OnS, ci prin ocuparea salarială;
2. OnS nu este un indicator al gradului de privatizare al unei economii.

Pentru România se conturează măsuri necesare de intervenție din sfera dezvoltării regionale pentru creșterea nivelului agregat al ocupării, flexibilizarea reglementărilor privind ocuparea salarială, a orientării profesionale și antreprenoriale. Sunt necesare cu deosebire:

- coborârea vârstei de debut a orientării profesionale și a contactului cu diferite specializări;
- un sistem (și nu doar cursuri) de (re)calificare profesională în viața adultă;
- facilități pentru dezvoltarea sistemului asociativ de producție în mediul rural;
- suport pentru OnS, deopotrivă pentru educația antreprenorială și demararea unei afaceri.

Bibliografie

Andersson L. (2011) Occupational choice and return to self-employment among immigrants, *International Journal of Manpower* Vol. 32 No. 8, pp. 900-922

Blanchflower D. (2000) Self-employment in OECD countries, *Labour Economics* 7, pp. 471-505

Böheim R., Mühlberger U. (2009) Dependent self-employment: workers between employment and self-employment in the UK, *Zeitschrift für Arbeitsmarkt Forschung* 42 pp. 182-195

Bruce D., Schuetze H.J. (2004) The labor market consequences of experience in self-employment, *Labour Economics* 11, pp. 575-559

EU/OECD (2015) Policy Brief on Sustaining Self-employment. Entrepreneurial Activities in Europe

Grilo I., Thurik R. (2005) Entrepreneurial Engagement Levels in the European Union, *International Journal of Entrepreneurship Education*, 3(2), pp. 143-168

Halicioglu F., Yöläc S. (2015) Testing the impact of unemployment on self-employment: empirical evidence from OECD countries, Munich Personal RePEc Archive Paper No. 65026 <http://mpa.ub.uni-muenchen.de/65026/>

Hyytinen A., Rouvinen P. (2008). The Labour Market Consequences of Self-Employment Spells: European Evidence. *Labour Economics*, volume 15, issue 2 (April), pp. 246-271

ILO (1982) Resolution concerning statistics of the economically active population, employment, unemployment and underemployment, adopted by the Thirteenth International Conference of Labour Statisticians, Geneva, <http://laborsta.ilo.org/applv8/data/c2e.html>

Meager N. (2007) Self-employment Dynamics and 'TransitionalLabourMarkets': Some more UK evidence, Institute for Employment Studies Working Paper: WP12

Thurik A.R., Carree M.A., van Stel A., Audertsch D.B., (2008) Does self-employment reduce unemployment?, *Journal of Business Venturing* 23(6), nov., pg. 673–686

Eurostat (1999-2015) Employment by age, professional status and NUTS 2 regions (1 000), Code: *lfst_r_lfe2estat*, Disponibil online: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfst_r_lfe2estat&lang=en# [Vizualizat: 09.2016]

Eurostat (2006-2015) Employment rates by sex, age and educational attainment level (%). Code: *lfsa_ergaed*, Disponibil online: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsa_ergaed&lang=en [Vizualizat: 09.2016]

Eurostat (2006-2015) Employment by sex, age and educational attainment level (1000). Code: *lfsa_egaed*, Disponibil online: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsa_egaed&lang=en [Vizualizat: 09.2016]

Eurostat (1983-2015) Self-employment by sex, age and occupation (1 000), Code: *lfsa_esgais*, Disponibil online: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsa_esgais&lang=en [Vizualizat: 09.2016]

Eurostat (2006-2015) At-risk-of-poverty rate by poverty threshold and most frequent activity in the previous year - EU-SILC survey, Code: *ilc_li04*, Disponibil online: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ilc_li04&lang=en [Vizualizat: 09.2016]

Eurostat (2006-2015) Temporary employees as percentage of the total number of employees, by sex, age and citizenship (%), Code: *lfsa_etpgan*, Disponibil online: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsa_etpgan&lang=en [Vizualizat: 09.2016]

Eurostat (2006-2015) Main reason for the temporary employment - Distributions by sex and age (%), Code: *lfsa_etgar*, Disponibil online: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsa_etgar&lang=en [Vizualizat: 09.2016]

Eurostat (2006-2015) Part-time employment as percentage of the total employment, by sex and age (%), Code: *lfsa_eppga*, Disponibil online: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsa_eppga&lang=en [Vizualizat: 09.2016]

Eurostat (2000-2015) Main reason for part-time employment - Distributions by sex and age (%), Code: *lfsa_epgar*, Disponibil online: [appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/...](http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsa_epgar&lang=en) [Vizualizat: 09.2016]

Eurostat (1992-2015) Lifelong learning, Code: *tsdsc440*, Disponibil online: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tsdsc440> [Vizualizat: 09.2016]

Eurostat (2006-2015) Young people neither in employment nor in education and training by sex, age and labour status (NEET rates), Code: *edat_lfse_20*, Disponibil online: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=edat_lfse_20&lang=en [Vizualizat: 09.2016]

Eurostat (1990-2015) Total unemployment rate, Code: tsdec450, Disponibil online: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsdec450&plugin=1>
[Vizualizat: 11.2016]

Tempo INSSE (1996-2016) Populația ocupată pe grupe de vârstă, după statut profesional și medii, cod: AMG1102, Disponibil online: <http://statistici.insse.ro/shop/index.jsp?page=tempo3&lang=ro&ind=AMG1102>
[Vizualizat: 11.2016]